

FORMA

1

KARL MARKS

KAPİTAL

Almanca aslından çeviren : HİKMET KIVILCIMLI

KARL MARKS
KAPİTAL

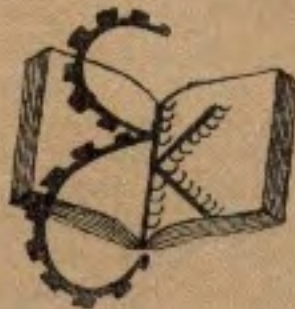
EKONOMİ POLİTİĞİN TENKİDİ

BİRİNCİ CİLT

KİTAP I:

KAPİTALİN
İSTİHSAL PROSESİ

ÇEVİREN: HİKMET KIVILCIMLI

1

9

3

7-

NEŞREDEN: EMEKÇİ KÜTÜPHANESİ

BASILDIĞI YER: NÖMUNE MATBAASI

İ S T A N B U L

KARL MARKS
KAPİTAL
EKONOMİ POLİTİĞİN TENKİDİ

FRIEDRICH ENGELS
tarafından neşredilmiş

POPÜLER BASILIŞI

MARKS-ENGELS-LENİN ENSTITUSU

NÖN

KOTARDIĞI NÜSAHADAN

Eser hakkında birkaç söz

Avrupada 1848 ihtilallerinin dindiği ve kapitalizmin yeni bir inkişafa girdiği 1850 tarihinden itibaren, Marks, "Ekonomi Politığın Tenkidi" etrafında tekrar derin araştırmalara girişti.

Birinci kitap 1867 sonbaharında çıktı. 1873 ilk baharında iyice düzeltilmiş ikinci tab'ı yapıldı. 1895 Mart 15 inde Marks öldü. Engels, 1885 de II c. kitabı, 1895 de III c. kitabı neşretti. IV c. kitap mürted "Filister: Kaba Burjua" Kautski'nin elinde kısaltılarak "Artan değere Dair Nazariyeler" ismile 1904-1910 da neşredildi. Tamamının tab'ı Marks - Engels - Lenin Enstitüsünün çıkardığı "Marks-Engelsin Tekmil Eserleri" içinde bulunur.

Antonyo Labriyola: "Kapital sosyalizmin ilk kitabı değil, kapitalizmin son kitabıdır" demişti. Hakikatte KAPİTAL hususile serbest rekabetçi kapitaliz-

min son kitabıdır, fakat umumiyetle kapitalizmin son kitabı sayılamaz. XIX c. yüzyılın sonunda kapitalizm bitmedi, serbest rekabetçi kapitalizm bitti. Ve XX c. yüzyıla beraber inhisarçı kapitalizm başladı. Bu "Ölen kapitalizm" merhalesinin, yani emperyalizmin kitabını yazan Vladimir İliç Ulyanof Lenindir.

Marks: "Bu eserin son gayesi modern sosyetenin ekonomik hareket kanununu meydana çıkarmaktır" der. Kapitalizm serbestçilikten inhisarcılığa geçti. Fakat bu HAREKET yine o KANUNA uygundu. Onun için, kapitalist sosyetesinde, sukut kanunu kadar kat'î bir kanun bulup çıkararak KAPİTAL, yalnız zamanımızda değil, insanlık durdukça değerini kaybetmiyecek ölmez eserlerdendir.

"KAPİTAL",ın Molitor tarafından çevrilen fransızcasında, üslup ve metin eksikliklerinden mâda, "Çalar Saat"e "Galvanizasyon" demek, «Küçük Burjuva» yı «Burjuva» yapmak gibi yanlışlar var. Onun için - sekiz yıl evvel fransızcadan çevirmiş olduğum KAPİTAL birinci kitabının müsveddelerini ancak şahit yerine koyarak - bu tercümeyi, Marks-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından 1932 de neşredilmiş, en doğru Almanca aslından yapıyorum. Mevzuyla onbeş yıllık uğraşmamdan ders alarak, termleri icabet-

tiği kadar munis türkçe ile vermeğe çalıştım. Türkçeye fransızcadakinden daha doğru bir KAPİTAL vermek gayretimi bir cür'et sayacak ukalâlar, ancak Türkiyede bir inkişaf ve marksizme esas göremiyen sağlı sollu mürtecilerdir. Bu abide eseri çevirmekle, türk diline olduğu kadar, Türkiyenin inkılabçı kuvvetlerine inancımı da bildirmiş oluyorum.

Medenî cesareti takdire degen Emekçi kütüphanesinin: «Bir gündelik gazete fiyatına bir forma KAPİTAL vermek» şartı, bir ihtiyaca cevaptır. Kapital gibi eserlerin neşrinde bir sene, beş sene uzun sayılmaz. Vaktile Kapitalin fransızca birinci cildi de 1872 Martından 1875 Nisanına kadar parça parça neşredilmişti. Burada neticenin gecikmesi bir mahzurdur. Fakat Marks bu mahzura karşı, o zamanki fransız işçilerine şu altın harflerle yazılacak öğüdü verir:

«İlim için bir şose yolu yoktur; ancak onun sarp patikalarına tırmanma yorgunluğundan kaçınmayanlar, ilim dağının ışık dolu tepesine erişebilirler.»

Türk «dilinin dehâsı» haklıdır: «Damlaya damlaya göl olur!»

1 Mayıs 1937

HİKMET KIVILCIMLI

BİRİNCİ BASILIŞA ÖNSÖZ

İlk cildini efkârı ummaniyeye sunduğum bu eser, 1859 da neşre edilen «Ekonomi Politigin tenkidine dair» adlı yazımın mahadını teşkil eder. Başlangıçla mahad arasındaki uzun fasilâ, ikide birde işimi kessen süreklî bir hastalıktan ileri gelmektedir.

O evvelki yazımın içindekiler, bu cildin *Birinci fasıl*ında hülâsa edilmiştir. Bu suretle sadece iki iş arasında bir bağ ve bütünlük kurulmuş olmakla kalmaz. İfade de düzeltilmiş bulunur. Herhangi bir suretle hal ve keyfiyet müsait olduğu nisbette, evvelce sade işaret edilmiş bulunan birçok noktalar burada daha geniş anlatılmış ve hülâkis, orada uzun uzadıya izah edilmiş bulunan noktalara burada sadece işaret olunmuştur. Tabii, *değer ve para nazariyesinin tarihçesine* dair olan kısımlar, şindi tamamen bir tarafa bırakılmıştır. Mamafî, evvelki yazımın okuyucusu, bu birinci fasılın notları içinde o nazariyenin tarihçesine ait yeni kaynaklar bulur.

Her başlangıç güçtür; [söz] her ilim için değerlidir. Bu itibarla, *birinci fasılın* ve bahusus içinde *malın tahlili* bulunan kısmın anlaşılması en güç olacaktır. *Değer ölçünün* ve *değer büyüklüğünün tahliline* gelince, bunu mümkün mertebe popülarize ettim [herkesin anlayacağı şekle soktum] (*). *Değer şekli* ve onun inkişafı biçimi olan *para şekli*,

(*) *Lasal'ın Şaltze Delitç aleyhindeki yazısının, bizzat bu temaya dair olan izahatının «manevî zâbidesi» ni vermeğe halkıttığı kısmında, mühim sul tevehhükler bulunduğundan dolayı, bunu yapmak bana daha zararı göründü. En passant (geçer ayak söyliyenirmiş olalım), Lasal kendi iktisadî eserinin tekniî umumî nazari kaziyelerini, meselâ kapitalin tarihî karakterine, istihsal münasebetlerle istihsal taru arasındaki irtibata dair, ve ilh. ve ilh. olan kaziyeleri - hakikatla hiçbir mehar göstermeksizin yapmış olduğum termlere kadar, kelimesi kelimesine benim yazılarımdan iktibasta bulunurken, her halde propagandâ icabatına ayak aydarayorda. Tabii, benimle bir ilişiği olmayan teferuat üzerinde yaptıklarından ve tâtibâtından bahsetmiyorum.*

gayet muhtevassız ve basittir. Bununla beraber insan zekâsı, diğer cihetten çok daha bol muhtevalı ve daha kompleks şekillerin tahliline hiç olmazsa takribî bir surette muvaffak olduğu halde, bu şekli beyhude yere karalamış durmuştur. Niçin? çünkü, *vücut hâcresini* etüd etmekteyse, olduğu gibi vücutu etüd etmek daha kolaydır. Bundan mada, ekonomik şekillerin tahlilinde ne mikroskop, ne de kimya miyarları kullanılmısz. Her ikisinin yerine tecrit kuvvetinin geçmesi icabeder. Fakat burjuva cemiyeti için emek mahsulâtının *mal şekli*, yahut malın *değer şekli*, *ekonomik hâcere şekli* dir. Onun tahlili, işlenmemiş bir kalfaya, *sarf inceleme ifratı* içinde bocalamak gibi görünür. Filhakika, bir *inceleme ifratı* bahs mevzuodur, fakat ancak, *mikroskopik tezihteki* gibi bir inceleme ifratı bahs mevzuodur.

Şu halde, değer şekline dair olan kısmı istisna edilirse, bu kitabın güç anlaşıldığından şikâyette bulunulamaz. Tabii karşında yeni bir şey öğrenmek ve şu halde kendi kendine düşünmek isteyen okuyucular var farzediyorum.

Fizikiî, tabiat prosesini ya en manidar şekilde ve en ufak bence dış tesirlerden uzak görüldüğü yerde tetkik eder, yahut ta, mümkünse, prosenin normal gidişini temin eden şartlar altında teorübeler yapar. Benim bu eserde derinleştirdiğim şey, *kapitalist istihsal taru* ile ona karşılık düşen *istihsal ve değer münasebetleri* dir. Bunların klâsik yeri şindiye kadar *lagittere* dir. Orazının nazari izahatına misal hizmetini görmesi, bu esasdan ötürüdür. Bununla beraber, alman okuyucusu, ingiliz endüstri ve ziraat amelâsinin durumu hakkında ferihyence omuz silker, yahut Almanyada işlerin henüz bu kadar fena gitmekten uzak bulunduğu [zaanıyla] nikbin bir teselliye kapılır ise, ona şöyle haykırabilirim: *De te fabula narratur!* [Burada anlatılan senin hikâyendir!]

Eİhasî, kapitalist istihsalının tabii kanunlarından çıkagelen sosyal tezdârlarin daha yüksek veya daha alçak bir inkişaf derecesi bahis mevzuu değildir. *Bizzat o kanunlar*, tunç zarureti ile müessir olan ve dilediğini yapan o temayüller bahis mevzuodur. Endüstriî

daha inkişaflı olan memleket daha az inkişaflı olana, onu bekleyen istikbalin suretini gösterir.

Fakat onu bir yana bırakalım. Bizde kapitalist istihsal tarzının girdiği yerde, meselâ bilhassa fabrikalarda, vaziyet İngilteresinden daha kötüdür, zira fabrika kanunları gibi bir dara yoktur [Kapitalist istihsal tarzının ağırlığına denk gelecek kanunlar yoktur]. Tekmil öteki garbî Kara Avrupası gibi, bizim de bütün diğer sahalarda çektiğimiz, kapitalist istihsalının sadece inkişafından değil, aynı zamanda inkişafsızlığından da. Biz ezen şeyler, modern müsabebetlerin yanbaşında, *vakti geçmiş* içtimai ve siyasi münasebetlerden ibaret tevabii ile birlikte, kadim ve yitilmiş istihsal tarzlarının en çekişerek yaşamasından mütevellit bütün bir arza maziden kalma müsabebetlerdir. Sadece yaşayalardan değil, ölenlerden de çekve ediyoruz. *Le mort saisit le vif!* [ölü diriye yakalıyor!]

İngilteredekiye kıyas edilirse, Almanyanın, ve öteki garbî Kara Avrupasının sosyal istatistiği acınacak haldedir. Mâmafî bu istatistik, altından bir Karakoneos başı farketmemize yetecek derecede örtüyü aralandırıyor. Hükümet ve parlamentolarımız, İngilteredeki gibi ekonomik münasebetlere dair devir devir araştırma komisyonları tayin etseydiler, bu komisyonlar, hakikati aramak hususunda, tıbbî İngilteredeki gibi tam salâhiyetle mücehhez olsa idiler, bu iş için İngilterenin fabrika müfettişleri, «Public Health» (âmme sıhhati) hakkında tıbbî rapor verenleri; kadın ve çocukların işletilmesine dair, barınma ve beslenme durumlarını v.s.ye dair araştırma komiserleri kadar bilgili, bîtaraf ve hiç bir şeye metelik vermeyen adamlar bulmak kabîl olsa idi kendi vaziyetimiz önünde dehşetlere düşerdik. [Perseus, ejderhaları kovalamak için bir sihirli külâh kullanırdı. Biz ejderhaların mevendiyetini bertaraf edebilmek için sihirli külâhi ta gözlerimize ve kulaklarımıza kadar çekiyoruz.

Bu hususta aldanmağa gelmez. XVIII c. yüzyıldaki Amerikan istiklal harbî nasıl Avrupa orta sınıfları için hücum borusunu çaldıysa, tıbbî öylece XIX c. yüzyıldaki Amerikan vatandaş muharebesi de

Avrupa işçi sınıfı için hücum borusu oldu. İngilterede altüstlük prosesi elle tutulur hale geldi. Oldukça yüksek bir noktaya irişince bu prosenin, Kara Avrupasında akisler uyandırması icap edecektir. Orada bizzat işçi sınıfının inkişaf derecesine göre, bu prose, hoyratça veya insani şekillerde cereyan edecektir. Şu halde, daha yüksek esbabı musibeler bir tarafa bırakılarsa, işçi sınıfının inkişafını darduracak kanunen kontrol edilebilen her türlü engelleri ortadan kaldırmak, şimdiki hâkim sınıfların kendi menfaatleri iktizasıdır. İngiliz fabrika kanunlarının tarihçesine, muhteva ve neticelerine bu kitapta o kadar geniş yer ayırmaktığım da bundan ötürüdür. Bir millet başka milletlerden ders almalıdır ve alabilir. Gana, bir sosyete kendi hareketinin tabii kanunlarına rastladığı zaman, — ki bu eserin en son gayesi de modern cemiyetin ekonomik hareket kanununu meydana çıkarmaktır, — tabiatine uygun inkişaf safhalarının ne üstlerinden atlayabilir ne de onları fermanla ortadan kaldırabilir. Fakat, doğum ağrıların kısaltıp mülâyimleştirilebilir.

Muhtemel sui fehühümlerden sakınmak için bir söz daha. Kapitalist ve arazi sahibinin çehrelerini hiç de penbe ıyıkla bezemedim. Fakat burada şahıslar, ancak ekonomik kategorilerin şahıslanması, maqyyen sınıf münasebet ve menfaatlerinin mümessilleri olmak itibarıyla bahis mevzudurlar. Sübjektif olarak fert, sosyal münasebetleri istediği kadar aşabilsin, sosyal olarak mahlûka bulunduğu bu münasebetlerden dolayı o ferdi, içtimai teşekkülün ekonomik inkişafını tabii konulu bir prose sayan beşin bakamam, başka her hangi birisinin bakamandası daha az me'sul tutabilir.

Ekonomi politik sahasındaki serbest ilmi tetkik, başka her sahada rastlanılan düşünme rastlamakla kalmaz. Bahis mevzu yaptığı maddenin hususî mahiyeti, insan gönlünün en yaman, en miskin, en huş ihtiraslarını, yani şahsî menfaat çılgınlıklarını [ekonomi politik sahasındaki serbest ilmi tetkike] karşı harb safı bağlamaya çağırır. İngiliz yüksek kilisesi, meselâ 39 iman şartından 38 ine yapılan hücumu af eder de, paraca gelirinin 39 da line yapılan hücumu af etmez. Zamani-

mızdaki anınevî mülkiyet münasebetlerinin tenkidi yanında, bizzat tarafsızlık bir culpa levis [günâhı sagir] kalır. Mamafî ortada aşikâr bir ilerleme yok değildir. Bu hususta, meselâ, son haftalarda çıkan şu mevi kitaba baş vurulmasını dilerim: «Correspondence with Her Majesty's Mission Abroad, Regarding Industrial Questions and Trades' Union» [Senayi meselelerine ve Tradüyonlara dair, Zatı Şahane'nin Dış işleri ile muhaberat]. Burada, iagiliz imparatorluğunun hariciye mümessilleri, çetin kelimelerle, mevcut kapital ve emek müsebetlerindeki istihale'nin Alman-yada, Fransada, elhasıl bütün költürlü Kara Avrupası devletlerinde, İngiltere'deki kadar his edilir, o kadar kaçınılmaz olduğunu söylerler. Aynı zamanda, Atlantik Okyanusunun öte tarafında, şimalî Amerika birleşik devletlerinin ikinci reisi Bay Wade, umumî toplantılarda şu beyanata yapar: Kölelik bertaraf edildikten sonra, kapital ve arazi mülkiyeti münasebetlerinin istihalesi, günün meselesi haline gelmiştir! Bunlar, arguvanî hükümdar hil'atları ve kara eübbelerle örtbas edilemeyen zamâne alâmetleridir. Bunlar, bu günden yarıya maciseler doğacağı manasına gelmezler. Şimdiki cemiyetin kat'i bir billurlaşma değeri gayet istihaleye elverişli ve daima istihale prosesine tutulmuş bir uzviyet olduğu hakkındaki seçişin bizzat hakim sınıflar içinde bile baş gösterdiğine işaret ederler.

Bu yazının ikinci cildi, kapitalin telavül prosesi (kitap II) ve tehnik prosenin teşekkülü (kitap III) olacak, son üçüncü cilt (kitap IV) nazariyenin tarihini içine almaktır.

İlmî tenkidin her hükmünü memnuniyetle karşılarım. Hiçbir paye vermediğim sözde efsâri umumiye nin batıl itikatlarına karşı ise, koca Florentin'in şu vecizesini bir daha değerli bulurum :

Segui il tuo corso, e lascia dir le genti!
(Sen yolunca git de, bırak el âlem söylensin)

Londra, 25 Temmuz 1867

KARL MARKS

BİRİNCİ KİTAP

Kapitalin İstihsal Prosesi

PROLETARYANIN CESUR, SADIK VE ASIL PISDARI

UNUTULMAZ DOSTUM

VILHELM VOLF'A

Armağan ediyorum.

Doğumu : 21 Haziran 1809 tarihinde Tarnau'da

Ölümü : 9 Mayıs 1864 tarihinde sürgün olarak
bulunduğu Mançesterde.

Birinci Kısım

Mal ve Para

Birinci Fasıl

Mal

I. Malın İki Âmili : Kullanış Değeri ve Değer (Değer özü ve Değer Büyüklüğü)

Kapitalist istihsal tarzının hüküm sürdüğü sosyetelerde zenginlik, « uçsuz bucaksız bir mallar yığını » (1) ve bu mallardan her biri ise o zenginliğin *iptidai şekli* dir. Onun için, bizim araştırmamız malın tahlili ile başlar.

Mal, her şeyden evvel, hassalarıyla insan ihtiyaçlarını her hangi bir surette gideren bir zahiri nesne, bir şeydir. Bu ihtiyaçların tabiatı, — ister meselâ: mideden, isterse muhayyeleden kaynak almış olsun, — mes'eleyi değiştirmez (2). Burada bir şeyin insan ihtiyacını ne suretle :

(1) *Karl Marx*: «Zur Kritik der Politischen Oekonomie. Berlin 1859», s. 3. [Ekonomi politigin tenkidine dair].

(2) «Arzu demek, ihtiyaç demektir; arzu ruhun ihtihasıdır ve beden için ihtihâ ne kadar tabii ise ruh için arzu da o kadar tabiidir. Bir çok (şeyler), ruhan ihtiyaçlarını giderdikleri için değer peyda ederler.» (*Nikola Barbon*: A Discourse concerning coining the new money-lighter, in answer to Mr. Locke's Considerations etc. [B. Lok'un mülâhazalarına cevaben, yeni züvuf para bastırılmasına dair bir utuk]. Londra, 1696. s. 2, 3.)

geçim vasıtası olarak, yani istihlâk nesnesi olarak doğrudan doğruya mı, yoksa istihsal vasıtası olarak dolayısıyla mı giderdiği de bahs mevzuu değildir.

Demir, kâğıt ve saire gibi her faydalı şey, bir *keyfiyetçe* [hassaca] ve bir de *kemiyetçe* [mikdarca] olmak üzere, çift bakımdan tetkik edilir. Her böyle şey, birçok hassaların mecmuudur ve onun için muhtelif cihazlardan faydalıdır. Şeylerin bu muhtelif cihazlarının ve dolayısıyla çeşit çeşit kullanılışlarının keşfedilmesi tarihi bir işdir (3). Netekim faydalı şeylerin *mikdarları* hususunda bir takım sosyal ölçülerin bulunması da böyledir. Mal ölçülerinin başka başka oluşu, kısmen ölçülen nesnelere tabiatından, kısmen de öyle itibar olunmasından ileri gelir.

Bir şeyin faydalılığı [yani insan ihtiyaçlarını her hangi bir surette giderme hassası (*)], onu bir *kullanış değeri* yapar (4). Fakat bu faydalılık havada asılı durmaz. Mal cisminin hassalarıyla taayyün eder ve malın cismi olmazsa

(3) «Şeylerin bir iç fazileti vardır (Barbon'un kullanış değerine verdiği hususî isim *virtus*, yani fazilettir), tıpkı miknatısın, demiri her yerde çektiği gibi, bu fazilet de her yerde nasılsa öyle kalır.» (N. Barbon: «A Discourse concerning raising the new money lighter.», s. 16) Miknatısın demiri çekme hassası, o sayede kutup miknatıseyeti keşfedildiği ânden itibaren ilk defa faydalı oldu.

(4) Herşeyin *tabii değeri* (natural Worth) insan hayatının zarurî ihtiyaçlarını gidermek, insanın eğlenmesine yarayan hassasından ibarettir. (John Locke: Some Considerations on the consequences of the Lowering of Interest 1691'in «Works, ed. Londra 1777» cild II, s. 28) [«Faiz düşmesinin neticesine dair bazı mülâhazalar»]. XVII e. yüz yılda İngilizce yazılarda halâ sık sık, kullanış değeri yerine «*worth*» ve değiş değeri yerine «*value*» sözlerini buluruz. Bu hâl, *doğrudan doğruya* şeyleri alınca ve *düşünülen* şeyleri lâtince ifade etmeği seven bir dilin ruhuna tamamen uygundur.

(*) Berlin, 1928 de basılan Kapital'den s. 4 (H. K.)

faydalılık da mevcut olmaz. Şu halde, demir, buğday, elmas ve saire gibi bizzat her *mal cismi*, bir *kullanış değeri* yahut bir niyettir. Bu karakteri, ondaki kullanış hassalarının insan tarafından az veya çok emek bahasına benimsenilmiş bulunmasına tâbi değildir. Kullanış değerleri tetkik edilirken, onların daima: bir *düzine* cep saati, bir *arşın* bez, bir *ton* demir ve saire gibi kemmi muayyeniyetleri [muayyen mikdarları] göz önünde tutulur. Malların kullanış değerleri, *maldan antama* denilen hususi bir bilgi şubesine malzeme olurlar (5). Kullanış değeri, ancak kullanış veya istihlâk esnasında gerçekleşir. *Zenginliğin sosyal şekli* her ne olursa olsun, onun *maddî muhtevasını* teşkil eden [şeyler birer] kullanış değeri dirler. Tetkik etmekte olduğumuz sosyete şekli içinde kullanış değerleri aynı zamanda *değiş değerinin* maddî dayanağı olurlar.

Değiş değeri, her şeyden evvel, kemmi bir münasebettir, bir çeşit kullanış değeriyle başka bir çeşit kullanış değerinin değiş edildikleri nisbettir (6), zaman ve mekânla mütemediyen değişen bir münasebettir. Bu itibarla değiş değeri âdeta ârızı ve sırf izafî olarak öne sürülen bir şeydir. Şu halde malın içinden gelen, asli bir değiş değeri (valeur intrinsèque) [tasavvur etmek] bir tenakuz (contradiction adjecto) [bir saçma] (7) olur. Meseleyi daha yakından tetkik edelim.

(5) Burjuva sosyetesinde hâkim olan bir hukukî taraziyyeye göre, her mal satın alan insan, maldan antama hususunda ansiklopedik bir bilgiye sahiptir.

(6) «Bir şeyin başka bir şeyle, muayyen bir yığın mahsulüna, muayyen başka bir yığınla değiş münasebeti içinde değer bulunur» (Le Trésor: De l'Intérêt Social. Physiocrates, ed. Daire. Paris 1846, s. 889).

(7) «İçeriden gelen (deruî) bir değiş değeri olmaz» (N. Bar-

[Hususi bir mal, meselâ: 1 ölçek buğday, başka mallarla muhtelif nisbetlerde, meselâ: 20 dirhem kundura boyası veya 2 tura ipek veya $\frac{1}{2}$ ons altın ve sairce ile değış edilir; bununlaberaber bir ölçek buğdayın değış değeri, ister kundura boyası, ister ipek veya altın ile ifade olunsun nasılsa öyle kalır. Şu halde, [bir ölçek buğdaydaki, değış değerinin] bu muhtelif ifade tarzlarından ayırdolunabilen bir muhtevaya sahip bulunması icabeder^(*)). Her hangi bir mal, meselâ: bir ölçek buğday, x kadar kundura boyası ile, yahut y kadar ipekle, yahut z kadar altınla ve ilh. olmak üzere başka mallarla *muhtelif nisbetlerde* değış edilir. Şu halde buğdayın bir tek değil, çeşit çeşit [bir çok] değış değerleri vardır. Fakat gerek x kadar kundura boyası, gerek y kadar ipek, gerekse z kadar altın ve saireden her biri bir ölçek buğdayın değış değerinde olduğundan, x kadar kundura boyası, y kadar ipek, z kadar altın ve sairenin gelişi güzel birbirlerinin yerine geçebilmeleri, yahut her birinin aynı büyüklükte birer değış değeri olmaları icap eder. Bundan ilk çıkan netice şudur: aynı mal değerinde olan değış değerleri bir müsavat ifade ederler. Fakat ikinci netice şudur: değış değeri umumiyetle ancak kendisinden tefriki kabil bir muhtevanın *ifade tarzı*, « meydana çıkış şekli » olabilir.

Bundan sonra iki malı, meselâ: buğdayla demiri ele alalım. Bu malların değış nisbetleri ne olursa olsun, o nisbet daima bir müsavatta temsil edilebilir ve bu müs-

Don: «A discourse concerning v.s.», s. 16), yahut *Butler*'in dediği gibi:

«The value of a thing

Is just as much as it will bring.»

[Bir şeyin değeri tamam ona idhal edilen şey kadardır.]

(*) Çengel içinde aldığımız cümle Berlin 1928'de basılan almanca *Das kapital*'da vardır (s. 5.) H. K.

Formada geçen bazı sözlerin alfabe sırası ile karşılıkları

(*Kısaltmalar* : Al. = almanca; F. = fransızca; Os. = osmanlıca)

Burjuva kapitalist: ————— **İstihsal:** tabiiatı seçilerek kuvvetleri insana yarayacak şekilde işlemek. (Al. die Produktion; F. la production). Elde etme.

Değeri: Al. der Wert; F. la valeur; Os. kıymet.

Değer büyüklüğü: (Al. Wertgröße; F. grandeur de la valeur) bir malın içinde bulunan değer miktarı.

Değer özü: (Al. Wertsubstanz; F. substance de la valeur) malın içindeki safi insan emeği.

Değer şekli: (Al. die Wertform; F. la forme de la valeur). Değer münasebeti içinde mal değerini ifade olunmuş şekil (Para bir değer şeklidir).

Değiş değeri: (Al. Tauschwert; F. valeur d'échange; Os. mübadele kıymeti) malın pazarda beklenebilen ve istihsal için harcanmış insan emeği ile ölçülen değeri. Buna sadece *Değer* de denir.

Değiş münasebeti: Al. Austauschverhältnisse; Werkverhältnisse; F. le rapport d'échange.

Ekonomi politique: İstihsal, tevai, değiş ve istihlak genai ve şekillerinin sebep ve kanunlarını bildiren ilim.

Emek: (Al. der Arbeit; F. le travail). Değer değeri yaratan iş. İngilizcedeki *Labour* ve rusçadaki *trud* gib.

Emekçi: Sırtı isleten görünen müral, zindik adam.

Faydalılık: Al. die Nützlichkei; F. utilité.

İstihsal: tabiiatı seçilerek kuvvetleri insana yarayacak şekilde işlemek. (Al. die Produktion; F. la production). Elde etme.

İstihsal münasebetleri: Al. Produktionsverhältnisse; F. les rapports de la production.

İstihsal tarzı: Al. Produktionsweise; E. le mode de production.

İş: (Al. der Arbeit; F. le travail) Kullanış değeri yaratan emektir. İngilizcedeki *Work*, rusçadaki *Rabot* gib.

İş kuvveti: Al. Arbeitskraft; F. force de travail.

Kapital: (Al. Das Kapital; F. le capital; Os. sermaye). Gündelikte *iş* çalıştırarak *kar* getirmeye yarayan ve *şahıs mülkü* haline gelen her şey kapitaldir. Para, makineler, işçinin çalıştığı esnada harcadığı iş kuvveti, ham veya işlenmiş matdeler ve sair, şahıs mülkü olarak, bir için işletildikleri vakit *kapital* adını alırlar.

Kapital majuscül harfle yazılrsa, Marxın şu çevirdiğimiz büyük eserdir.

Kapitalist: kapitalin sahibi, işveren.

Kemiyet: (Al. Quantität; F. quantité). Bir miktar.

Keyfiyet: (Al. Qualität; F. quantité qualitative). Bir şeyin hissiyatı.

Kompleks: Kanşık, grifti, arap
v.s. Os. Modul.

Kullanış değeri: (Al: Gebrauchs-wert; F: valeur d'usage; Os: istimal niymeti). Malın faydalığı.

Mahsul: insanın pazara çıkar-madan kullanmak için istisnâ ettiği şey. (Al: das Produkt; F: le produit).

Mal alımı satılmak için yapı-lan mahsul (Al: die Ware; F: la marchandise; Os: mata, esliya).

Mal cismi: Ak der Warenkör-per; F: le corps de la marchan-dise.

Muayyeniyet: (Al: Bestimmthe-it) Bellilik. Bir sebehle bağlılık.

Muhteva: (Al: Inhalt, Gehalt; F: le contenu.) Bir şeyin içindeki şey.

Nesne: Al: Gegenstand; F: ob-jet.

Niyet: Al: Gut; F: bien.

Proze: hadiselerin birbirle bağ-lı olarak akış, gidişi. Oluş. (Al: der Prozess; F: le processus, pro-cès; Os: veyre).

Sınıf: (Al: die Klasse; F: la classe). İstisnâdaki vaziyet ve me-cualatları bir olan insan kümeleri.

Sınıf münasebeti: Al: Klassen-Verhältnisse; F: rapport de classe.

Sosyete: Al: (die Gesellschaft; F: la société; Os: cemiyet). Muay-yen ekonomik ve manevî münase-betlerle bağlı insanların en geniş topluluğu.

[Bir kümin insanların ayrıca bir maksadla yaptıkları birliklere de sosyete denir. Biz ekonomik sos-yetelere şairet, ötekilerine majus-kül S De Sosyete diyeceğiz.]

Tema: ele alınan mevzu.

Term: istilah.

1 — KAPİTAL'ın bütün ösözleri üç beş forma tutar. Halbuki biz kapitali birer forma veriyoruz. Başlangıçta hemen matnu girebil-mek için, yemlilik yalnız Marksın ilinci ösözünü koyuyoruz. Her 10 Ek 15 formayı 1 basitlik haline soktuğumuz vakit öteki ösözleri de baya göreceğiz.

2 — Kapitalin geniş tafsilâtı içinde istikamet bulmak isteyen oku-yuculara, Lenin'in -Marksizm'in- hakkında yazdığı ve marksizm hakkında 2 ve 3 bilmeseki numaraları halinde türkçeye çevirdiğimiz eserleri halâkatta olsa bulandırmayı tavsiye ederiz.

3 — Her formanın üç kapağında içeride geçen sözlerin karış-tırması veriyoruz. Maksadımız: A) Her modern dilde olduğu gibi her sözün önl bir karışığına tespit etmek; B) Umumî sözlerin marksizme iddikları birer sözünün bildirmek; C) Orta okuyu-cuya bazı mânâ geçişleri için hizmet etmektir.

H. K.

Emekçi Kütüphanesinin çıkaracağı kitaplardan birkaçı:

Almanya'da inkılap ve aksi inkıtap . . .	Fr. Engels
Hayali sosyalizm ve ilmi sosyalizm . . .	Fr. Engels
Sosyal rejimler	F. Yalçı
Sosyalizm hareketleri	F. Yalçı
Deniri Şerbet Edenler (Hikâyeler) . . .	F. Yalçı

Emekçi Kütüphanesinin Çıkardığı Kitaplar:

- № 1 — yazan Fr. Engels
çeviren: F. Yalçı
- № 2 — yazan: F. Yalçı
- № 3 — Maymunun insanlaşması
prosesinde züccün rolü.
Yazan: Fr. Engels, çeviren: C. M. Fl. 10 Krş.
- № 4 — Fantezisyonal İşçiler Cemiyetini zayıf hitabesi.
Yazan: Karl Marks, çeviren: F. Yalçı. Fl. 10 Krş.
- № 5 — KAPİTAL.
Yazan: Karl Marks
Çeviren: Hikmet Kıvılcımlı
Forma forma çıkmaktadır.
Forması: 5 Kuruş

SOSYETE

VE

TEKNİK

Yazan: FATMA YALCI

Marksizm Bibliyote-
ğinde Çıkmıştır

Hikmet Kıvılcımlı'nın çıkmış öteki eserleri:

- YAZDIKLARI:
- Edebiyatı neddenin otop-
sisi . . . . . Fl. 40 Krş.
  - Türkiye işçi sınıfının sos-
yal varlığı . . . . . Fl. 20 Krş.
  - Emperyalizm, geberen ka-
pitalizm . . . . . Fl. 85 Krş.
  - İnkılapçı misnevver ne-
dir? . . . . . Fl. 10 Krş.
  - Marksizm talpazanları
kimlerdir? . . . . . Fl. 80 Krş.

ÇEVİRDİKLERİ:

- Gündelik iş ile sermaye
Karl Marks . . . . . Fl. 15 Krş.
- Marksın felsefesi, sosyo-
lojisi, V. Lenin, Fl. 10 Krş.
- Marksın ekonomisi, sos-
yalizmi, V. Lenin Fl. 15 Krş.
- Ludvig Föyerbah, Fr. En-
gels . . . . . Fl. 80 Krş.
- BU ESERLER MARKSİZM
BİBLİYOTEĞİNDE ÇIKMIŞTIR

Fiyatı 5 Kuruş